

Arap Baharı'ndan Afrin'e

Arap Baharı'nın başlarındaki iyimser senaryo, bölgenin iç dinamiklerinin yolunu açacağı umulan halk hareketleri sonrasında post emperyal dönem akabinde oluşan idarelerin yorucu ve yabancılaştırıcı etkilerinin izalesi ile mıntıkada yaşanan emperyalist hegemonya üzerine yoğunlaşarak kendi üstüne düşünüşün başlayacağı noktasındaydı. Peki, ne oldu?

Osmanlı sonrası oluşan yönetimlerin katmanlı olarak oluşturduğu bölünmüşlük, eğitimsizlik ve fakirlik sarmalının tedricen ortadan kalkması zannıyla olumlanan Arap Baharı aynı post emperyal güçler tarafından bir yüzyıl önceki oyunun devamı mahiyetinde yeni bir oyuna dönüştürüldü. Haçlı saldırıları ile bölgemiz çöktü, Türkiye adeta kuşatıldı.

Bu bölgede emperyalistler için ne zaman "Bu adamlar burada ne yapıyor?" sorusu sorulmaya başlansa fay hatlarına dinamitler yerleştirerek o toz duman içinde beka derdine düşen toplumlar, soruyu sorduklarına pişman edilmişlerdir ve ediliyorlar. Bu sefer İslam'ı ve Müslümanı kendi eliyle kendine vurdurarak vekâlet sömürgeciliği yapıyorlar. İnsanlar en temel ihtiyaçlarına ve beka davasına mahkûm edildiğinde ötesini düşünemez hâle geliyor.

Bu yolda alışıldık aktörler ve enstrümanlarını hemen sahaya sürdüler. Mısır'da yaşanan darbe ile Mursi düşürülerek demokrasi havarisi zebaniler eliyle ilk dinamit patlatılmış oldu. Darbe sarmalı bu cümleden bölgemizin emperyal kaderinin acı bir tezahürüdür. 15 Temmuz bunun son ve en hain halkalarından birisi olarak tarihe geçti.

Bunun devamında Yemen ve Libya pratiğinde görüldüğü üzere iç savaş çıkarılarak ikinci enstrüman ortaya konuldu. Bu ülkeler bırakın demokratik bir kalkınma ve bütünleşme sürecine girmeyi parçalanarak bir iç savaş girdabı içerisinde beka derdinin en onulmazlarından birisinin içine itildiler. Tıpkı Irak'ta önceden yaşandığı gibi.

Nihayet Suriye. Bölgede adalet ve kalkınma derdine düşen toplumlara en ağır darbe burada indirildi. Emperyal oyunun etnik ve mezhepsel tüm enstrümanları sahaya sürüldü. Beşşar Esed kendini korumak adına, hegemonlar var kalmak için Türkiye başta olmak üzere kendine muhalif yapılarla arasında DAEŞ ve YPG'den bir duvar örerek kendi çıkarları için tüm ülkeyi ateşe attılar. İslâm dünyasını yakan iki büyük fitneden mezhep kavgası Suudi-İran geriliminde en ağırından sahaya sürüldü. Böylece bu ikiz kardeşler varlıklarını ve bekalarını borçlu oldukları duruşlarını buradaki yangının memelerinden emecekleri ateşle sürdürme şansı buldular. Bunun yanında etnik fitne PYD görüntüsü ile Türkiye başta olmak üzere kontrol edilmek istenen emperyalist aktörlerce sahaya sürüldü. Suriye aslında Arap Baharına karşı çıkan Suud ve İran'ın, sessizce izleyen İsrail'in sinsice bakan ABD ve Rusya'nın turnusol kâğıdı oluverdi. Arap Baharı günlerinde "Suud neden bu hareketlere karşı?" sorusunun cevabı da ortaya çıkmış oldu. Çünkü bu etnik ve mezhepsel kurgulu yapıların hepsi bu günler için beslenmişlerdi.

Türkiye ise 15 Temmuz FETÖ hareketiyle hizaya getirilmek istendi. Arap Baharı'nın, belki de hiç beklentisi olmadan bölgesinde nizam için destekçisi olan Türkiye emperyal darbe enstrümanıya sarsılmak istendi. Bunun yanında tedhiş gayesiyle yapılan eylemler, patlayan bombalar vb. ile de yangın ülkemize sıçratılmaya çalışıldı. Şimdi ülkemiz beka ve güvenlik endişeleri içinde ilerisini görme gayretinde çalışıyor. Haçlı vesayetinin vekaletçileri ile nihayetsiz didişme sürüyor. Çanakkale'yi geçemeyenler, geldikleri gibi İstanbul'dan gidenler uslanmadılar.

Bu sebeple Afrin'de ne yaptığımızı soranlar, bu ortaya konulan manzara içinde ne olduğunu anlamaya çalışsalar kötü olmaz. Mankurtlaştırılmış "Ortadoğu" ne zaman hatırlamaya teşebbüs etse mahut enstrümanlarla bekasının derdine düşürülerek darbeler, iç savaşlar, fakirlik, bölünmüşlük, eğitimsizlik kaosunda akmaya mecbur bırakılıyor. Gelecek yüz yıl bu noktada yaşanacak süreçlerle yakından alakalı olacaktır.

Zeytin Dalından Geleceğe

Türkiye, Rusya ve ABD merkezli kurduğu denge siyasetiyle kendi siyasi, sosyal ve ekonomik merkezli güvenlik endişeleri kapsamında Zeytin Dalı Harekâtını gerçekleştirdi. Bu operasyon devlet tarafından Suriye'de kurulan denge siyasetinin oluşturduğu şartlar dâhilinde TSK'nın başarılı icrasıyla neticelendi.

Askeri kapasitesini kullanıp stratejik avantaj elde etmek ve güvenlik endişelerini ortadan kaldırıp, Suriye'de Fırat'ın batı yakasında kendi sınırları ile terör arasında bir güvenlik bariyeri oluşturmak yaklaşımını gerçekleştirmek isteyen Türkiye, bu harekâtle önemli bir mesafe kat etmiş oldu. Türkiye askeri varlığının söz konusu olması ile siyasi açıdan bölgede aktör olma özelliğini korumak niyetiyle hareket ediyor. Siyasi açıdan aktör olmak, sonuçları açısından diplomasi aşamasında Suriye'nin geleceğine dair yaşanacaklarda etkin kalmak hususunda imkânlarla sahip olmak demektir. Bu bakımdan Afrin harekâtı iç güvenlik öncelikli bölge istikrarına aktif sağlama imkânlarının korunması ve arttırılması noktasında önemli bir kazanım oldu.

Gerektiğinde masaya yumruğunu vurabileceği gerçeğinin altını çizerek bölgenin siyasi çerçevesinde etkin olan Türkiye ekonomi-politik gelişmeler, petrol-enerji gibi konularda da bölgede inisiyatif imkanlarını elde tutan bir aktör olduğunu gösterdi. Fırat'ın batısında bu siyasetini tamamlamak için Menbiç konusunda da ABD ile bahsi geçen denge bağlamında müzakere edilerek sağlanan anlayış ve mutabakat üzerinden, buraların terör unsurlarından temizlenmesiyle Suriye bağlamında hedefin yüzde ellisine ulaşmış olmak hedefleniyor.

ABD'nin ise bu süreçte bölgede İsrail merkezli ve İran karşıtı olarak ortaya koyduğu stratejisi bağlamında Suriye'de oluşan kaos ortamında, YPG'yi kullanarak, etkin olmanın, Rusya ile bölgede rekabeti sürdürmenin, Suriye'nin geleceğinde olmanın bu yolla bölgedeki siyasi ve askeri nüfuz alanını genişleterek Suudi Arabistan ve Mısır gibi müttefikler eşliğinde stratejik hedeflerine ulaşma gayreti içinde olduğu daha açık görüldü. ABD bir yandan İran'ın önünü keserken diğer yandan PYD ile Türkiye'yi de belirli sınırlar içinde tutmaya çalışmaktadır. Böylece İsrail için risk içerme potansiyeli

kalan iki ülke bu istikrarsız ve kaos ortamında vesayet unsurlarıyla kontrol edilip bölgenin ekonomi-politiğine hükmederek siyasi ve sosyal etkinliğin sürdürülmesi hedeflenmektedir. Türkiye'nin diyalogu kapatmayan ancak ilkelerinden taviz vermeyen denge politikası karşısında, Rusya lehine bölgeyi ve Türkiye'yi kaybetmemek adına ülkemizle diplomasi üzerinden ilişkisini sürdüren ABD YPG çelişkisinden kurtulamıyor. PYD/PKK kartı ve devlet kozu, küresel güçler –ABD, Rusya vb.- açısından Kürtler noktasından havuç, bölge devletleri-Türkiye, İran, Irak- açısından ise sopa hükmündedir. Bu büyük güçler bu kozu diledikleri gibi ileri ve geri hareket ettirerek kendi maslahatları noktasından bölgedeki çıkarlarını ve oyunlarını cari tutmaya çalışıyorlar. Meselede spekülasyon bir yaklaşım olmakla beraber sanki bir görev dağılımı var gibi duruyor; ABD askerî, Rusya ise siyasi destekle müşterek amacın tahakkuku için çalışıyor gibiler. Buna Esed yönlü yapılan ve yapılması muhtemel asimetrik hareketleri de katarsak buradaki risk daha da belirgin oluyor.

Rusya tüm bu kaos içinde Suriye krizinden elde ettiği sıcak denizlere ulaşma ve bunu üsleri üzerinden kurumsallaştırma imkânının keyfini sürerken, bölgede sürdürdüğü Rus merkezli kutuplaşmanın çatısını tamamlamaya çalışmaktadır. Bu yolla bölgesel güç özelliğini küresel bir çapa taşımaya çalışmaktadır. Rusların İsrail ve PYD ile ilişkilerinde görülen mahut esneklik ABD ile yakınlaşma potansiyelinin esasını oluştururken Türkiye ile enerji merkezli ve ABD'yi bir müttefiklikle kırılğan ilişkide tutarak kendi stratejik amaçlarını gerçekleştirme amacına hizmet eden bu durumu sürdürmek istemektedir. Gerekliğinde rejim piyonunu öne sürerek bölgedeki gelişmelere müdahale etme imkânını da kullanmaktadır. Rusya büyük güçlere has prestij/psikolojik üstünlük ve çıkar odaklı üstünlüğünü sürdürme çabasını devam ettiriyor.

Doğu Akdeniz'de oluşan düzenin, paylaşımın ve şekillenmenin unsurları Suriye üzerinden çatışmaya devam ederken Zeytin Dalı Harekâtı ile Türkiye yüz yıllık tarihi yırtılmanın genişlemesini önlemeye çalışırken müstakbel yüz yıl içinde istikrarlı bir güvenlik ortamının oluşmasını sağlama gayretindedir. Beşşar Esed'in koltuğu odağında Suriye meselesini tartışmak ise büyük fotoğraftan gafil kalarak küçük sularda oyalanmak olacaktır. Türkiye'nin uzattığı zeytin dalı bölge ve herkes için bölünmeden, barış ile bölgenin bölge dışı emeller ile yırtılmasının alternatifi olarak duruyor. İran, Rusya, ABD ve Suriye rejiminin ihtiraslarını dengeleyerek bunu yapmak ise en büyük mesele olarak duruyor.

Zeytin Dalı Harekâtı lafzının mefhumunda akla dokunanlar bunlar lakin bunun ötesinde Türkiye'nin dengeler üzerinde var etmeye çalıştığı barış, kürenin ve bölgenin asimetrik ihtiraslarıyla boğuşmak zorundadır. Bu kaos içinde Rusya ile diyalogumuz Afrin bölgesini, ABD ile temaslar Menbiç'i temizlemeye imkân sağlarsa Fırat'ın batısında, en azından, izlenen denge politikasının sonucu olarak tampon bir temizlik sağlanmış olacaktır. Fırat'ın doğusunun hikâyesi ise daha uzun ve zahmetli bir gerçeği önümüze koyuyor. Buna karşı yapılacak öncelikli tedbir Fırat'ın doğu kesiminde sınır boyunca garnizon şehirler ve kale sistemleri kurarak, sosyolojik açıdan buraları Suriye'den sirayet edilemez hale getirerek burada şu anda ortadan kaldırılması sıkıntılı olan oluşuma karşı askeri ve sosyal bir sur örmek olabilir. DAESH sözde dini bir organizasyon olmasına karşın nasıl İsrail'e yan bile bakmadıysa etnik temelli bir yapılanma olan PYD'nin de İran'da önce karşında Türkleri göreceğinden şüphe etmek saflık olacaktır.

Beka ve güvenlik hayati önceliklerimiz, vazgeçilip, tavizi mümkün olmayanlarımız elbette. Medeniyet ve nizam ise insanlığa vaadimiz ve borcumuz, işte imtihan da burada başlıyor. Var kalmakla var etmek arasındaki gerilimi dengeleyecek bir uzlaşma noktasıyla güncellenebilmek en büyük meselelerimizden. S. Zweig, Merhamet romanında, *“Minik bir damlacık merhamet gözüme akıtıldığından bu yana, o güne kadar gözümden kaçan sayısız küçük ayrıntıyı görür olmuştum.”* derken bu kasvete bir alternatif sunar gibidir. Türk milletinin sağduyusu bu darbe, iç savaş ve sair enstrümanları alt edecek yapı ve dinamikliktedir ve inşallah bunları aşacak, gayesi, gayretine şevk verecektir. Arap Baharı'nın özellikle Suriye sebebiyle mevzubahis olan tahribatının artçı zararlarını telafi etmeye çalışan Türkiye, Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı ile bunu sahaya taşıyarak iç güvenliği ve bölgenin dirliğini muhafazaya çalışıyor.

9. 10. 2014 tarihli TASAM internet sitesinde yayınlanan *“Ayn el-Arap'tan Temkinle Geçmek”* yazısında *“Türkiye'nin bölgeye müdahalesi, silahlarımızın bölgede Osmanlı sonrası dönemde ilk kez ciddi manada patlayacak ve gücümüzün hissedilecek olması hususu istenen bir durum olmasa da muhtemeller arasında. Kobani denen yerle alâkalı dayatmalar Türkiye'de nasıl bir kafa karışıklığı oluşturmaya çalışıyor, içerideki uzantı kobaniciler nasıl bir stratejinin parçası olarak bu süreci canlı tutmaya çalışıyorlar? Bu sorular uzayıp giderken Türkiye'nin tampon bölge yaklaşımı neden bu kadar gürültüye yol açıyor? Türkiye'yi Biden'in imaları ile paralel olarak itham eden vekâlet etnikçilerinin sözlerinin manası nedir? Tüm bu sorular ve benzerleri bugün yaşanan sürecin sonunda tünelin ucunda bir karanlık manzara ve karamsar düşüncelere yol açmaktadır. Türkiye bölgeye dair çıkarlarının siyaset ve askeri öncelikler olmadığı mülâhazasıyla kültürpolitik esaslı önceliklerle içeride ve dışarıda dengeleri koruyacak bir temkin sürecine muhtaçtır. Bu arada PKK-PYD çizgisinin kendilerinin meşrulaştırmak manasına gelen silahlandırılmaları taleplerindeki pişkinliğe de bir akli selimin arkadaşlar ayıp olmuyor mu fırsatçılıktan ne kazandınız ne kazanmayı umuyorsunuz demesi gerekmektedir”* tespitleri yapıldığında bazı dostlar savaş çığırtkanlığı gibi gördükleri bu yaklaşımı yadırgamışlardı. Hâlbuki Perşembenin gelişi Çarşambadan belli olur. Kobani sempatizanlığı noktasında Ayn el-Arab'a da operasyonun dillendirildiği günümüzde meselenin savaş çığırtkanlığı değil tarihi doğru okumak suretiyle vekaletçi unsurların neye mal olacağını öngörebilmekle alakalıydı. Muhtemel gerçek oldu; silahlarımız patladı ve dileriz gücümüzün hissedilmesi nizamın teşekkülünü öncüsü olur.

Prof. Dr. Altan ÇETİN